

Dönem: 23

Yasama Yılı: 2

TBMM

(S. Sayısı: 276)

Bursa Milletvekili Mehmet Tunçak'ın; Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi Dairelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/299)

Not: Tasarı, Başkanlıkça, tali olarak Plan ve Bütçe, esas olarak da Adalet komisyonlarına havale edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi Dairelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolu İle Halli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

9.7.2008

Mehmet Tunçak

Bursa

GENEL GEREKÇE

Uyuşmazlık veya hak iddiasının her iki tarafının 3533 sayılı Kanununun 1. maddesinde sayılan umumi mülhak ve hususi bütçelerle idare edilen daireler ve belediyelerle, sermayesinin tamamı Devlete veya belediye veya hususi idarelere ait olan kamu kurum ve kuruluşu olması halinde, mevcut varlıkların elden çıkarılmasına dayalı bir hak yoksunluğu genelde düşünülemez. Çünkü kamu kurum ve kuruluşlarının mal ve hak edinmelerinin temel amacı kamu hizmetinin yerine getirilmesi, yani kamu yarandır. Bir kamu kurum ve kuruluşunun mal ve hakları üzerinde ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve haciz kararı verilmesi durumunda, bundan kamu hizmetlerinin olumsuz yönde etkileneceği açıktır. 3533 sayılı Kanuna eklenen bu maddeyle, kamu kurum ve kuruluşları arasında ortaya çıkan para borçlarına ilişkin uyuşmazlıklarda ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz veya haciz kararının verilmesi ve para borcuna ilişkin alacağı karşılayacak miktarda bir teminatın borçlu idare tarafından gösterilmesi halinde, borçlunun her türlü mal ve hakları üzerindeki ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve hacizlerin kaldırılması ve böylece kamu hizmetlerinin aksamaması amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle mecburi tahkim kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşları arasındaki uyuşmazlıklarda ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz veya haciz kararı verilmesi ve para borcuna ilişkin alacağı karşılayacak miktarda bir teminatın borçlu idare tarafından gösterilmesi halinde, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve haciz kararının kaldırılması amaçlanmaktadır.

Geçici Madde 1- Bu Kanunla 3533 sayılı Kanuna eklenen 6/a maddesindeki hükmün, bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan mecburi tahkim davalarında da uygulanması amaçlanmaktadır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

24/7/2008

Esas No.: 2/299

Karar No.: 19

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 10/7/2008 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza ve tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen "Bursa Milletvekili Mehmet TUNÇAK'ın; Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediyeye veya Hususi Dairelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/299)", Komisyonumuzun 23/7/2008 tarihli 24 üncü toplantısında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil ÇİÇEK ile Adalet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür. Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Teklif sahibi Komisyonumuza açıklamalarda bulunmuştur. Hükümet, Teklife katılmış ve Komisyonun olumlu katkılarda bulunması temennisinde bulunmuştur.

Teklif, Komisyonunda genel olarak olumlu değerlendirilmiş, fakat teminatla ilgili sorunların yaşanabileceği, özellikle değeri karşılamayan teminatların tam bir korumayı sağlayamayacağı dile getirilmiştir. Komisyon bu itirazı değerlendirmiş ve Teklifteki teminata ilişkin olası riskleri, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna atıf yaparak gidermeye çalışmıştır.

Teklif, 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanunda adlan sayılan Devlet birimleri arasında var olan ve para borcu mahiyetinde bulunan uyuşmazlıklarda idarece veya herhangi bir yargı organınca borçlu idarenin malları ve hakları üzerine konmuş ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve hacizlerin, alacağın tamamını karşılayacak miktar ve değerde bir teminat gösterilmesi suretiyle, talep üzerine mecburi tahkim hâkimince kaldırılmasını öngörmektedir. Teklifte geliştirilen model, hem alacaklı idarenin hem de borçlu idarenin çatışan menfaatlerini korumaktadır. Borçlu, himaye tedbirleri sebebiyle kullanmadığı mal varlığına tasarruf imkânına kavuşmakta, alacaklı ise nihai karar sonunda infaz zorluğu riskinden kurtulmaktadır.

Yargı erkinin, doğaldır ki mahkemelerin görevleri ancak kanunla belirlenir (Anayasa md. 142). Yasama organı anlaşmazlıkların mahiyetlerini ve diğer özelliklerini esas alarak yargısal görev tariflerinde bulunabileceği gibi görev aktarımlarında da bulunabilir.

Dava, genel olarak kişilerle kişiler veya kişilerle Devlet arasındaki ilişkilerden yargı organına taşınan talep kesitlerini anlatır. Başka deyimle, iki Devlet birimi teorik olarak birbirlerini dava edemezler veya etmemelidirler. Devlet birimleri arasındaki uyuşmazlıkların olağan dava mantığı dışına aktarılması ve bir tür idari ombudsman yahut mecburi tahkim modeline gidilmesi, ülkemiz hukuku bakımından doldurulmasında geç kalınmış bir ihtiyaca tekabül etmektedir. Esasen 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Kanun, özellikle 2 nci maddesi, o günkü koşullar içinde bu yolda atılmış anlamlı bir adımdır. Bu adım, günümüz somnlan için de geliştirilecek örnek özelliğini taşımaktadır.

Komisyonumuzda benimsenen Teklife göre, alacağın bağlı bulunduğu takip usulü hangi kandan kaynaklanırsa kaynaklansın yahut koruma tedbirleri hangi idarece veya yargı organınca tesis edilmiş olursa olsun mecburi tahkim mahkemesine başvurulması ve hükümde öngörülen koşulların sağlanması kaydıyla, mecburi tahkim hâkimi, koruma tedbirlerini kaldıracaktır. Takibin 6183 sayılı Kanuna tabi olması, bu sonucu değiştirmemektedir. Bu Kanuna tabi alacaklar bakımından dahi borçlu ve alacaklı idare, mecburi tahkim yargısı yoluyla -kanun yolları beklenmeksizin- hukuki korunmaya kavuşmuş olmaktadır.

Teklif, yukarıdaki düşüncelerle oybirliği ile benimsenmiştir.

Teklifin adı aşağıdaki şekilde düzeltilmiştir.

"UMUMİ MÜLHAK VE HUSUSİ BÜTÇELERLE İDARE EDİLEN DAİRELER VE BELEDİYELERLE SERMAYESİNİN TAMAMI DEVLETE VEYA BELEDİYE VEYA HUSUSİ İDARELERE AİD DAİRE VE MÜESSESELER ARASINDAKİ İHTİLAFLARIN TAHKİM YOLİLE HALLİ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ"

Teklifin 1 inci maddesi ile 3533 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen 6/A maddesine, teminat olarak nelerin kabul edilebileceğinin açıklığa kavuşturulması ve teminatların nihai karara göre paraya çevrileceğine yahut iade ve terkin olunacağı hususunun açıklığa kavuşturulması amacıyla iki fıkra eklenerek kabul edilmiştir.

Teklifin geçici maddesi, 3533 sayılı Kanuna geçici 3 üncü madde olarak eklenmesi uygun görülmüş ve çerçeve 2 nci madde olarak düzenlenmiştir.

Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri, geçici maddenin çerçeve 2 nci madde şeklinde düzenlenmesi neticesinde yapılan teselsül nedeniyle 3 ve 4 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifteki maddeler, görüşülmeleri sırasında Komisyonumuzca redaksiyona tabi tutulmuştur.

Rapormuz, Genel Kumla sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Mehmet Emin Ekmen</i>
Ankara	Kastamonu	Batman
Kâtip	Üye	Üye
<i>İlknur İnceöz</i>	<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Halil Ünlütepe</i>
Aksaray	Adıyaman	Afyonkarahisar
Üye	Üye	Üye
<i>Zekeriya Aslan</i>	<i>Osman Ertuğrul</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>
Afyonkarahisar	Aksaray	Bartın
Üye	Üye	Üye
Ayla Akat Ata	Fatih Metin	<i>Mehmet Tunçak</i>
Batman	Bolu	Bursa
(Toplantıya katılmadı)	(Toplantıya katılmadı)	

Üye
Mehmet Salih Erdoğan
Denizli

Üye
Metin Çobanoğlu
Kırşehir

Üye
Ali Rıza Öztürk
Mersin
Üye
Rıdvan Yalçın
Ordu
(Toplantıya katılmadı)

Üye
Celal Erbay
Düzce

Üye
Ali Öztürk
Konya

Üye
Mustafa Hamarat
Ordu
Üye
Yahya Akman
Şanlıurfa

Üye
Veysi Kaynak
Kahramanmaraş
(Toplantıya katılmadı)

Üye
İhsan Koca
Malatya
(Toplantıya katılmadı)

Üye
Rahmi Güner
Ordu
Üye
Ali İhsan Köktürk
Zonguldak
(Toplantıya katılmadı)

**BURSA MİLLETVEKİLİ
MEHMETTUNÇAKTNTTEKLİFİ
UMUMİ MÜLHAK VE HUSUSİ BÜTÇE-
LERLE İDARE EDİLEN DAİRELER VE
BELEDİYELERLE SERMAYESİNİN TA-
MAMI DEVLETE VEYA BELEDİYE VE-
YA HUSUSİ DAİRELERE AİD DAİRE VE
MÜESSESELER ARASINDAKİ İHTİLAFLARIN
TAHKİM YOLİLE HALLİ HAK-
KINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 6/a maddesi eklenmiştir.

"MADDE 6/a - 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna tabi olanlar dahil, herhangi bir takibe veya davaya konu ve yalnızca para borcuna ilişkin alacağı karşılayacak miktarda bir teminatın borçlu idare tarafından gösterilmesi halinde, borçlunun her türlü mal ve hakları üzerindeki ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve hacizler bu konudaki karar ve işlemler hangi merci veya yargı organınca tesis edilmiş olursa olsun, talep üzerine mahkemece derhal kaldırılır."

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanun hükümleri halen görülmekte olan mecburi tahkim davalarında da uygulanır."

**ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN
UMUMİ MÜLHAK VE HUSUSİ BÜTÇE-
LERLE İDARE EDİLEN DAİRELER VE
BELEDİYELERLE SERMAYESİNİN TA-
MAMI DEVLETE VEYA BELEDİYE VE-
YA HUSUSİ DAİRELERE AİD DAİRE VE
MÜESSESELER ARASINDAKİ İHTİLAFLARIN
TAHKİM YOLİLE HALLİ HAK-
KINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolile Halli Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 6/A maddesi eklenmiştir.

"MADDE 6/A - 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna tabi olanlar dahil, herhangi bir takibe veya davaya konu ve yalnızca para borcuna ilişkin alacağı karşılayacak miktarda kabul edilebilir bir teminatın borçlu idare tarafından gösterilmesi halinde, borçlunun her türlü mal ve hakları üzerindeki ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve hacizler, bu konudaki karar ve işlemler hangi merci veya yargı organınca tesis edilmiş olursa olsun, talep üzerine mahkemece derhal kaldırılır.

Şu kadar ki, teminatın, 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde gösterilen türlerden olması ve alacağı ferileri ile birlikte tamamını karşılayacak miktarda olması şarttır. Teminatın türüne, değerine ve diğer hususlarına ilişkin itirazlar mahkemece çözümlenir.

Nihai karara göre teminat, paraya çevrilir yahut iade ve terkin olunur."

MADDE 2- 3533 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

(Bursa Milletvekili Mehmet Tunçak'ın Teklifi)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"GEÇİCİ MADDE 3- Bu Kanun halen yürülmekte olan mecburi tahkim davalarında da uygulanır."

MADDE 2- Bu Kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.